

בעזהש״ת

קול אמונה

דא״ח מכ״ק רבינו הקוה״ט זי״ע
מקרעטשניף

דא״ח שב״ק פ׳ וישב תדש״ם – מכת״י ק
דא״ח בס״ג פ׳ וישב תשנ״ה

גליון תת״נ

לע"נ

הרה"ח המפואר רוזף צדקה וחסד
מוהר"ר יעקב במוהר"ר שמואל יוסף

ז"ל

היעדער

הונצה ע"י בנו שיחי

יו"ל

ע"י מערכת קול אמונה

קרעטשניף

עיה"ק ירושלים תובב"א

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

רח' אבינועם ילין 5

ת.ד. 50163

איסור השגת גבול יודע

© כל הזכויות שמורות

סדר ועימוד

"המהודר"

(+972) 05731 53883

דא"ה שב"ק פ' וישב תדש"ם – מכת"ק

בשלוה' היינו להתעסק בשינון בלי הרבה יגיעה ועמל. וכיון שיעקב אבינו בא לפני יצחק אביו, וישב 'בארץ מגורי אביו' היינו בבחינת יצחק שהוא מידת הגבורה^ב, ד'מגורי' הוא מלשון 'ויגר מואב' (במדבר כב, ג)^ג, והוא 'בארץ כנען' מרמז לבחינת הכנעת הגבורות דבחינת 'אביו', על כן חשב שהוא כבר יכול 'לישב בשלוה' בבחינות 'מגורי אביו' כיון שכבר הגיע לימי זקנתו וזכה להכניע הגבורות והסטרא אחרא.

אמנם הקב"ה חושב מחשבות לבלתי ידח שום נדח רצה שיתקן עדיין בעולם הזה, ולכן 'קפץ עליו רוגזו של יוסף' דאומר הקב"ה 'לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא', היינו דעדיין לא גמר תפקידו בזה העולם, וצריך עוד להכניע ולשבר גבורות ודינים בעולם הזה, וזהו 'רוגזו של יוסף' היינו שעדיין צריך לעשות כשליחותו של יוסף שהוא בימי הנערות. וגם 'רוגזו של יוסף' הוא דצריך להוסיף בריתחא דאורייתא

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען (בראשית לו, א). וכתב רש"י הקדוש (שם, ב) "וישב" ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף' וכו' א. וכבר דקדקו בזה מהו שיעקב ביקש לישב בשלוה, וגם למה לא יוכלו הצדיקים לישב בשלוה בעולם. ויש לרמז בזה בדרך צחות ע"פ מה שאמרו חז"ל (ברכות סד.) על רבה ורב יוסף 'דרב יוסף סיני ורבה עוקר הרים', דבחינת 'סיני' הוא הבקי הרבה בתלמוד ובברייתות, ו'עוקר הרים' הוא מי ש'מחודד יותר בפלפול' ובעיון (עיין רש"י שם).

דהנה יש עבודה גדולה לפלפל בתלמוד בוגיעה ועיון רב, כי על ידי זה נשברים הגבורות והסטרא אחרא כידוע, וכיון ד'תלמידי חכמים כל זמן שמזקינים דעתן מתיישבת עליהם' (קנים פ"ג מ"ו), היינו שנוסף להם רחבות הדעת בוקנותן, אפשר יאמרו שכבר אינם צריכים לפלפל ולעקור הרים דוקא, דזהו עבודת ימי הבחרות והנערות, ויעלו בדעתם 'לישב

א. 'צדיקים מבקשים לישב בשלוה, אומר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה' עכ"ל.

ב. עיין בזה"ק ח"ג שב. 'יצחק ידע ליה בדרגא דגבורה דאיקרי 'פחד יצחק'. וע"ע בעין חיים שער מוחין דקטנות פ"ג: 'יצחק הוא שורש הגבורות'.

ג. ראה ברש"י שם: 'ויגר' לשון מורא כמו 'גורו לכם' (איוב יב, כט).

(בראשית לג, יא) 'כי חנני אלהים וכי יש' לי כל', היינו 'יש' לי ה'שי' אורות האלו 'לי' המה בידי. וזהו ג"כ מה שאמר יוסף (שם לג, ה) 'וכל אשר יש' לו נתן בידי' רוצה לומר 'כל' בחינת 'יש' היינו מאבא ומאמא 'נתן בידי' שאני שומר הברית, וא"כ 'איך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלהים' (שם, ט) לפגום בריתי ח"ו, ע"כ תוכן דבריו הקדושים.

וזהו 'אלה תולדות יעקב יוסף' (בראשית לו, ב) דכל מה שהיה ליעקב היה ליוסף, דיעקב לא פגם בבריתו מעולם, כמו שאמר (בראשית מט, ג) 'כוחי וראשית אוני' היינו שלא בא לידי מקרה רע ח"ו, ולכך זכה לבחי' 'יש' לי כל', וכן יוסף שנטר בריתו זכה לש"י עולמות אלו כנ"ל. ועל פי זה יש לומר בדרך אפשר דיעקב רמז ליוסף על זה כאן באומר 'מה החלום הזה אשר חלמת' היינו שתהיה מלך המשפיע על כולם מחמת שתהיה שומר הברית כדת כראוי וכנכון, 'הבוא נבוא אני ואמך' היינו בחי' חכמה ובינה שנק' אבא ואמא, היינו שתזכה

כמו שאמרו (תענית ד.) ד'תלמיד חכם דרתה אורייתא קא מרתחא ליה'.

ויגער בו אביו ויאמר לו מה החלום הזה אשר חלמת הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה וגו'. ואביו שמר את הדבר (בראשית לו, יא). יש לרמוז בזה בהקדם מה שכתב זקה"ק בספר ייטב לב (בפרשה ד"ה עור נקדים הא דכתיב) על פי מה שאמרו במשנה (עוקצין פ"ג מ"ב) 'עתידי הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שלוש מאות ועשרה עולמות, שנאמר (משלי ח, כא) 'להנחיל אוהבי יש' ואוצרותיהם אמלא', והיינו דהשומרים בריתם ונוזהרים מקליפת 'קרי' שבגימ' 'יש' זוכים לש"י עולמות הללו. והביא מה שכתב האר"י בליקוטי תורה על הפסוק (חבקוק ג, ב) 'יהו"ה שמעתי שמעך יראתי, דב'כתר' יש תר"ך אורות, ונחלקים ש"י בחכמה ש"י בבינה, וכשהעוונות גורמים אז נאחזים בהם הקליפות ונק' 'קרי' שבגימ' 'יש' עיין שם. ועל פי זה ביאר מה שביעקב כתיב

ד. בליקוטי תורה שם: 'יהו"ה שמעתי שמעך יראתי', דע כי בכתר יש תר"ך עמודי אור כמנין 'כתר' ואלו נחלקים לאבא ואמא, י"ש מהם באבא וי"ש מהם באמא וכו', אמנם כשהחיצונים לוקחים מכאן נקרא 'קרי' שהוא גימ' 'יש', לכן בר"ת הפסוק נרמז תר"ך אלא שהראשונים נקרא ביושר יהו"ה ש'מעתי, והאחרונים בהיפך ש'מעך יראתי, כי הם מקום אחיזת החיצונים בנוקבא ולפי שחבקוק היה משם לכך ירא מאוד, וזהו שמעך יראתי. וע"ע בשער הפסוקים חבקוק שם.

ה. ראה ברש"י שם: 'וראשית אוני' היא טיפה ראשונה שלו שלא ראה קרי מימיו.

ו. ראה בתיקו"ז קמג. 'אבא ואמא דאינון חכמה ובינה'.

משכיל 'וה' עמו". ויש לרמוז שמה שנאמר במקרא על יוסף ודוד מסובב על משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, כנודע שמשיח בן דוד הוא דוד עצמו כן משיח בן יוסף הוא יוסף בעצמו¹¹.

והנה משיח בן דוד תלוי בתורה כדאיתא באור החיים הקדוש

(שמות כו, ב) מזוהר חדש (בראשית טו.)¹² כי ד' גלויות של ישראל כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד, גלות הראשון נגאלו בזכות אברהם אבינו, ב' נגאלו בזכות יצחק, ג' בזכות יעקב, והד' תלוי בזכות משה, ולזה נתארך הגלות כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה' עכ"ל. וכן אמרו בזוהר' על הפסוק (קהלת א, ט) מ'ה ש'היה ה'וא

לכחי' ש"י עולמות דחכמה ובינה, 'ואח"כ להשתחוות לך ארצה' שהכל יהיה נשפע מזה וכמו שאמר הכתוב (בראשית מב, ו) 'ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ ויבואו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה'. וכאן יעקב אמר זאת בתמיה כדי שלא יבינו שיש דברים בגו, וזהו 'ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר' שהיה ממתין ומצפה מתי יזכה יוסף לכך¹³.

ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדוניו המצרי. וירא אדוניו כי ה' אתו וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו (בראשית לט, ב-ג). מה שנאמר 'ה' אתו' מצינו כעין זה ברוד שנאמר בו (שמואל א ית, יד) 'ויהי דוד לכל דרכיו

ז. ראה ברש"י: "שמר את הדבר" היה ממתין ומצפה מתי יבוא, וכן 'שומר אמונים' (ישעיה כו, ב) וכן 'לא תשמור על חטאתי' (איוב יד, טז) לא תמתין¹⁴.

ח. עיין בעמק המלך שער או"א פל"ט: 'יוסף עולה ציון וקנאה, כי משיח בן יוסף שהוא יוסף בעצמו כמו דוד הוא משיח בן דוד, והוא יקנא לציון קנאה גדולה וישיב לירושלים ברחמים רבים במהרה בימינו אמין'. וע"ע שם שער כדור הטהירו פס"ב.

ט. 'ר' יוסי בן חלפתא, הוה יתיב קמיה דר' יצחק, א"ל מידי שמיע ליה למר, על מה אתארך יומא דמשיחא מן גלותא דא. א"ל לא אתארך אלא על ביטול אורייתא, דהכי שמענא מרב המנונא סבא תלתא גליות גלו ישראל וחזרו בזכותהון דתלתא אבות, וגלותא רביעאה בזכותא דמשה יתחזרון. תא ואחזי לך לא איתגלו ישראל אלא על ביטול תורה, שנאמר (ירמיה ט, יב) 'ויאמר ה' על עזבם את תורתי', אמר הקב"ה בגליות הראשונות חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב, עכשיו הם חטאו בתורה שנתתי למשה ונקראת על שמו, שנאמר (מלאכי ג, כב) 'זכרו תורת משה עבדי', כד יתובין ויתעסקון בתורתו בזכות משה אני גואלם¹⁵.

י. עיין בזוה"ק ח"ב קכ. 'דבההוא זימנא יתקיים במשה 'ואעשה אותך לגוי גדול ועצום ממנו' (במדבר יב, יב), בההוא זימנא מ'ה ש'היה ה'וא שיהיה'. וע"ע בתיקון"ו קיא: 'דעתיד כולי האי לאתחדשא על ידא דמשה בסוף יומיא בדרא בתראה לקיימא קרא מ'ה ש'היה ה'וא שיהיה¹⁶.

וגו', דאם האדם רוצה בתורת אמת בשלימות אזי 'פריו יתן בעתו' וגו', דקאי על הנוטר בריתו כנ"ל.

וזו מרמז הכתוב 'ויהי ה' את יוסף' שיהיה הויה וקיום למשיח בן יוסף, וזהו על ידי שיהיה קיום למידתו כנ"ל, 'ויהי איש מצליח' שבחי' יוסף מביא לאיש הצלחה, 'ויהי בבית אדונו המצרי' אף במיצרי הגלות יהיה לו הויה וקיום, ואף 'אדונו המצרי' שהם שרי אומות העולם המצירים לנו יראו 'כי ה' אתו' שנשאר בחיי חיותו, וישראל עושה חיל ו'ה' מצליח בידו' דהכל ברשותו¹⁰. ובזכות שלימות בבחי' היסוד נזכה למלכות דוד 'ויהי דוד לכל דרכיו משכיל' וגו', וכשיתגלה משיח בן דוד יהיה שלימות בתורה, כמו שדרשו חז"ל (סנהדרין צג:): "וה' עמו' שהלכה כמותו בכל מקום',

שיהיה ר"ת 'משה' שעל ידו תהיה הגאולה האחרונה, והיינו על ידי התורה שהיא בחינת משה כמו שכתוב (מלאכי ג, כב) 'זכרו תורת משה עבדי'.

אמנם קודם לכן בגלותינו יעלה ויבוא משיח בן יוסף¹¹, ואיתא בכתבי האר"י¹² שצריך להתפלל על משיח בן יוסף שלא ימות ח"ו, ודבר זה תלוי ועומד בקדושת היסוד שהוא בחי' יוסף¹³. והנה שמירת הברית מביא להצלחה, כמו שכתוב (תהלים א, ג) 'והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פרו יתן בעתו' וגו', דקאי על שומר הברית¹⁴, ועל ידי זה 'וכל אשר יעשה יצליח' (שם). ועל ידי שמירת הברית נזכה ונחיה ונראה שמשיח בן יוסף ישאר בחיים ולא ימות ח"ו. ובזה זוכים לתורה בשלימות, וזהו שנאמר קודם (שם, ב) 'כי אם בתורת ה' חפצו'

יא. עיין בזו"ח רות קז: "לא אוכל לגאל לי פן אשחית את נחלתי" (רות ד, ו) מכאן דתריין משיחין אינן, גואל קרוב וגואל רחוק, גואל קרוב מסטרא דימינא, גואל רחוק דא משיחא בן יוסף, ומאן איהו, יוסף דאיקר צדיק, ודא איהו משיחא דאתי ראשון וכו', 'גאל לך אתה את גאולתי' דהא משיח בן יוסף אתי ויפרוק קדמאה'.

יב. עיין בשער הבוונות דרושי העמידה דרוש ו: 'ובאומרו 'וכסא דוד עבדך מהרה בתוכה תכין' צריך לכוין כוונה זו אשר פירשו שמעיה ואבטליון למורי ז"ל יום א' אשר הלכנו לגוש חלב להשתטח על קבריהם ושם אמרו לו הם עצמם שצריך לכוין במילות אלו בג' תפילות שבכל יום ויום לכוין להתפלל להשי"ת על משיח בן יוסף שיחיה ולא ימות וכו', ונודע מספר הזוהר (ח"ג רעו): 'דמשה סביל כמה מכתשין בגין דלא יתקטיל משיח בן יוסף' כו', ועליו אנו מתפללין 'וכסא דוד עבדך מהרה בתוכה תכין'.

יג. עיין בזוה"ק ח"ג רלו. 'צדיק יסוד עלמין דרגא דיוסף הצדיק'.

יד. עיין בזוה"ק ח"ג פא. ועיין גם בכתובות סב:

טו. עיין רש"י בראשית לב, יד: "הבא בידו ברשותו, וכן (במדבר כא, כו) 'ויקח את כל ארצו מידו'.

ונודע מאמר העולם שהלב הוא כקדרה, וכמו שבקדרה מלאה כבר אי אפשר לתת בה כלום, כך אם הלב מלא באהבת ה' מועיל לבטל שאר אהבות זרות, ולפי זה י"ל אפילו למאן דאמר 'לעשות מלאכתו' ממש, היינו להזיקק לה ח"ו, זה היה בכוונה להביא את עצמו לידי ניסיון, דהיה בטוח בעצמו שלא יכשל, כיון דאותו היום היה שבת קודש, והיתה כוונתו שהאהבה לשבת קודש יבטל ממנו את כל התאוות ואהבות זרות וינצל ממנה, ועל ידי ניסיון גדול זה יעלה ויבוא להיות צדיק יסוד עולם.

וזהו 'ואין איש מאנשי הבית' וגו', היינו שהפשיט את עצמו מאנושיות לגמרי, כמו שאיתא במדריגת הכהן גדול ביום הכיפורים 'וכל אדם לא יהיה באוהל מועד' (ויקרא מז, יז) שהוא בעצמו גם כן לא היה שם בבחינת 'אדם', דהיה מופשט לגמרי מכל אנושיות, וזהו הנאמר כאן ביוסף "ואין איש מאנשי הבית" וגו'.

ובזה יתפרש מה שאמרו ד'מלאכתו' הוא שהיה 'שונה וקורא מה שאביו למדו', דכיון שהיה יום השבת ורצה שעל ידי האהבה לשבת קודש יתבטל ממנו האהבה זרה, על כן עסק במה שקיבל מאביו בעניני השבת, דיעקב שמר את השבת כנ"ל, וזהו

היינו שתתפשט התורה לכל מקום ומקום, ונזכה לשלימות יסוד ומלכות, היינו ברית ותורה כנ"א.

ויבוא הביתה לעשות מלאכתו וגו' ואין איש מאנשי הבית וגו'
(בראשית לט, יא). איתא בילקוט (ילקוט"ש בראשית רמז קמו) "ויהי כהיום הזה ויבוא הביתה לעשות מלאכתו" אותו היום שבת היה דכתיב (בראשית ב, ג) 'כי בו שבת מכל מלאכתו', ומה מלאכה היתה לו, שונה וקורא מה שאביו למדו. ולכאורה צריך להבין לפי זה מה שדרשו חז"ל בגמרא (סוטה לו:): "ויבוא הביתה לעשות מלאכתו", אמר רבי יוחנן מלמד ששניהם לדבר עבירה נתכוונו' וכמאן דאמר 'לעשות צרכיו נכנס' להיות עמה ח"ו, ואיך עולה יפה עם מה שדרשו 'מלאכתו' ששונה וקורא מה שאביו למדו.

ויש לרמזו בזה דהנה כתיב (בראשית לו, יא) 'ואביו שמר את הדבר' דהתורה הקדושה נקראת 'דבר' כמו שכתוב (תהילים קה, ח) 'זכר לעולם בריתו 'דבר' צוה לאלף דור'. והנה יעקב אבינו שמר את השבת קודש בשלימות כדאיתא במדרש (בר"ר יא, ז) 'ויחן את פני העיר' (בראשית לג, יח) שת"קן עירו בני תחומין.

דבחלומותיו של יוסף על הזמן שיהיה במצרים נאמר 'ואביו שמר את הדבר' שהוא התורה, אך עכ"פ בתורה גופא שמירה שייך ביותר לשבת קודש כמו שנאמר (שמות לא, טז) 'ושמרו בני ישראל את השבת' וגו'. ושבת קודש שייך ביותר לשמירת היסוד אות ברית קודש כמו שאיתא בזוהר (ח"ב פט). על הפסוק (ישעיה נז, ד) 'כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי' עיין שם¹⁰. וזהו שהיה 'שונה וקורא מה שאביו למדו', בענין השבת ועל ידי זה יתבטל ממנו כל אהבות זרות וינצל ויעמוד בנסיון.

ובדרך אפשר זהו ג"כ מה שאמרו בגמרא (סוטה לו:)¹¹ ובמדרש

טז. 'כה אמר ה' לסריסים, מאן סריסים, אלין אינון חברייא דמשתדלי באורייתא ומסרסי גרמייהו כל שיטא יומין דשבתא ולעאן באורייתא, ובליליא דשבתא מזרזי גרמייהו בזיווגא דלהון, משום דידעי רזא עילאה, בשעתא דמטרוניתא אזדווגת במלכא, ואינון חברייא דידעין רזא דא, מכוונין לבייהו למהימנותא דמאריהון, ומתברכאן באיבא דמעיהון בההוא ליליא, ודא הוא דכתיב 'אשר ישמרו', כמה דאת אמר (בראשית לו, יא) 'ואביו שמר את הדבר', ואקרון סריסים ודאי, בגין לחכאה לשבתא, לאשכחא רעוא דמאריהון, דכתיב 'ובחרו כאשר חפצתי', מאי 'כאשר חפצתי', דא זיווגא דמטרוניתא, 'ומחזיקים בברית' כולא חד, 'בברית' סתם, זכאה חולקיה דמאן דאתקדש בקדושה דא וידע רזא דא'. וע"ע שם ח"ג פב.

יז. 'ותתפשהו בכגדו לאמר' וגו' (בראשית לט, יב). באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון, אמר לו, יוסף עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם, רצונך שימחה שמך מביניהם ותקרא רועה זונות דכתיב (משלי כט, ג) 'ורועה זונות יאבד הון'. מיד 'ותשב באיתן קשתו וגו' מידי אביר יעקב' (בראשית מט, כד) מי גרם לו שיחקק על אבני אפוד אלא 'אביר יעקב', 'משם רועה אבן ישראל' (שם) משם זכה ונעשה רועה שנאמר (תהלים פ, ב) 'רועה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף'.

יח. 'וימאן' למה מאן, א"ר יהודה בר שלום שראה אקונין של אביו, ואמר לו יוסף עתידין אחיך להכתב באבני אפוד, תרצה שתהא חסר מכללן ותהיה רועה זונות, לכך מאן.

יט. ראה ברש"י שם: 'וראשית אוני' היא טיפה ראשונה שלו שלא ראה קרי מימיו.

כ. ראה בר"ד עט, א: 'ופקדת נוך ולא תחטא', אבינו יעקב בן ארבעה ושמונים שנה היה ולא ראה טיפת קרי מימיו.

יוסף מכל חטא ועוון.

וזהו פי' הפסוק 'ושמרו בני ישראל' בני ישראל סבא 'לעשות את השבת לדורותם' שעל ידי השבת קודש יתקנו 'לדורותם' שהוא ענין היסוד שמרומז ב'דורותם', ועל ידי ששומרים לקיים המצוה בשבת קודש זוכים לדורות טובים ונשמות קדושות אכי"ר.

ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו (בראשית מ, כג). רבים דקדקו על כפל הלשון 'ולא זכר וגו' וישכחהו, וגם באור החיים הקדוש מתרץ בזה ג' תירוצים. ויש לרמוז בזה בפשטות הלשון דהנה במדרש איתא (בר"ר פט, ג) "אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים" (תהלים מ, ה), 'אשר שם ה' מבטחו' זה יוסף, 'ולא פנה אל רהבים' ולא בטח על מצרים שקרוים רהב' (עיין רש"י כאן). ומקשים הרי יוסף פנה לשר המשקים שיזכירו לפני פרעה, ואיך אמרו שלא פנה אל רהבים.

רצון הבורא, והכל תלוי ועומד ברצון הבורא שעשה ועושה ויעשה לכל המעשים, וברצונו הטוב יטיב עמו כאשר יעלה לרצון לפניו יתברך. אך עכ"פ אין זה פוטר מחובת ההשתדלות בדבר מה, כי זה ג"כ רצון הבורא כדי שיבוא הדבר בדרך הטבע.

וכמו המעשה הידוע עם זקני מורינו ורבינו הבעש"ט הק נ"ע שפעם היה צריך מעות, ועל כן הלך לבית עשיר אחד ודפק קצת על דלתו, וכשהעשיר פתח את הדלת ראה שאין שם אדם, והלך וחיפש מי דפק על דלתו ומצא את הבעש"ט, ושאלו אם הוא דפק אצלו, והבעש"ט ענה שהוא היה על פתחו, ושאל העשיר למה דפק על הדלת וברח מיד, וענה הבעש"ט שהיה צריך למעות ומחובת ההשתדלות היה לעשות מעשה וזה מה שעשה, אך אח"כ כבר אין טעם להמתין כיון שזה לא תלוי בידי בשר ודם אם הוא יקבל המעות או לאו, אלא תלוי ברצון השי"ת שיכול לפרנסו בכל מקום, ולא דוקא ממנו מוכרח להיות הישועה ולכן הלך מיד.

וצריך האדם לעשות השתדלות אף בפעולה מועטת, אך לא ישים בטחונו על בשר ודם ה"ו דרק הקב"ה יכול לעזור והרבה שלוחים למקום. וכן יוסף הצדיק אחר שדיבר עם שר

אמנם צריך לידע ולהודיע דהבוטח בהשי"ת באמת הגם שעושה השתדלות מפני שכך רצונו של מקום, אך הוא פונה בבטחון לבוראו ויודע שהשתדלותו לא תועיל מאומה בלתי

היינו כי יוסף שכח אותנו, ובספרים הקדושים כתבו באופנים אחרים וע' פנים לתורה.

המשקים שכח ממנו לגמרי תיכף ומיד ממש, וממילא שכח גם שר המשקים מיוסף כי 'כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם' (משלי כו, יט). וזהו 'ולא זכר שר המשקים את יוסף' כי 'וישכחהו'

דא"ה בס"ג פ' וישב תשנ"ה

אלה תולדות יעקב יוסף (לו, ב). ברש"י 'אלה יישוביהם וגלגוליהם עד שבאו לכלל יישוב, סיבה ראשונה יוסף בן שבע עשרה וגו', על ידי זה נתגלגלו וירדו למצרים'. ע"כ. ולכאורה האם הסיבה הראשונה היה יוסף, והלא יעקב אבינו כבר עבר הרבה צרות מלבן ומעשו, ומדוע התחיל כאן הכתוב כאילו לא דיבר עדיין מיעקב כלום, ואמר 'אלה תולדות יעקב' סיבה ראשונה היתה 'יוסף'.

ולהלן ויאמר האיש נסעו מזה כי שמעתי אומרים נלכה דותינה (לו, י). האוה"ח הק' והרמב"ן הק' התקשו מדוע היה צריך לבוא מלאך מן השמים להביאו אל אחיו שרוצים להמיתו, ואפילו שרמו בזה רמו אבל כנראה שיוסף לא הבין את הרמו, שאם כן היה יוסף נרתע לאחוריו, ואיתא במפרשים שזה היה רצון ה' אשר חשב מתחילה לעשות, להוריד יוסף למצרים לסיבות ידועות גדולות ונפלאות, ואחד מהם כי

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען (לו, א). וברש"י הק' 'יעקב ראה כל האלופים הכתובים למעלה, תמה ואמר, מי יכול לכבוש את כולן, מה כתיב למטה (פסוק ב) 'אלה תולדות יעקב יוסף', דכתיב (עובדיה א, יח) 'והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש'. עכ"ל.

רואים כאן שקודם סיפרה לנו התורה הקדושה את כל מה שעבר על יעקב, ובאמצע כתב לך יישובי עשו ותולדותיו, ואחר כך חזר לדבר מעניין יעקב, והלא דבר הוא.

גם מה שאמר רש"י הק' שגרמו כאן כי ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כולם צריך להבין, שהרי כבר אמור למעלה שנולד יוסף, ופרש"י שם (ל, כה) כי משנולד יוסף שהוא שטנו של עשו בטח יעקב בהקב"ה, וגם הביא את הפסוק של והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, ומדוע הוצרך כאן לרמוז שוב דבר זה.

אוי געוואלד, אוי געוואלד, אומרים
 שהרה"ק מבעלזא זי"ע והרה"ק ר'
 איציק'ל מפשעווארסק זי"ע אמרו
 שלולא המדינה החשוכה היה משיח בא
 אחרי כל הצרות, ולכאורה הרי אין לנו
 חלק במדינה כי היראים ושלמים לא רצו
 ולא היו חפצים בזה, אם כן אין זה צריך
 לעכב ח"ו, אך אוי לי אם אומר אוי לי
 אם לא אומר, שמי שנוטל כסף מהם יש
 לו חלק בהם, וכמו שעבור בצע כסף
 השתעבדו ל"ע למצרים, וזה גרם לכל
 הצרות המרות אחרי כן, וזהו דבר ברור,
 כדאיתא במדרש ובגמרא, ששבט לוי
 שלא השתעבדו אליהם לא היה למצרים
 עליהם שליטה, רואים שכל העניין של
 שעבוד מצרים הגיע מחמת שנשתעבדו
 עבור בצע כסף.

וכל זה עסק יוסף הצדיק במצרים, שלא
 ירדו למצרים באופן של שעבוד,
 אלא יהיה כל הגלות כמו שהיה נראה
 עד בוא הצרות האיומות המרות על
 העולם ע"י הדייטש'ן ימ"ש וזכרם, שהיו
 בני ישראל בגלות הרבה שנים, ובני
 ישראל למדו והתפללו והיה להם
 תלמודי תורה וישיבות והיה פרנסה לבני
 ישראל והיו עשירים אדירים, ובכל עיר
 ועיר היו עסקים השייכים לאנשים מבני
 ישראל כידוע לכל, ועם כל זה היו
 בגלות, וכן גלות מצרים היה יכול להיות

היה יעקב אבינו ראוי לרדת בשלשלאות
 של ברזל למצרים, אלא שזכותו גרמה לו
 שנתגלגל הדבר וירד בכבוד ע"י יוסף.

ומכל מקום עדיין קשה להבין, מדוע
 היה יוסף צריך לסבול כל כך
 הרבה צרות, כדי למנוע פעם אחד
 מיעקב אבינו לרדת למצרים בשלשלאות
 של ברזל.

והנה באמת בכל דבר יש הרבה סודות
 ובמילא אי אפשר להבינם, אולם
 יש לומר ע"ד שפירש זקה"ק זי"ע
 בפרשת מקץ (מב, א) 'וירא יעקב כי יש
 שבר במצרים', שיעקב אבינו ידע שעתיד
 לרדת לגלות במצרים והתיירא, אך
 כששמע שיש שם צדיק השובר את
 קליפת מצרים, אמר 'למה תתראו'.

ולפי"ז אפשר להבין בפשטות כוונת
 חז"ל שהיה ראוי יעקב לרדת
 בשלשלאות של ברזל לתוך הקליפות
 שבמצרים ולהשתעבד שם, אלא שזכותו
 גרמה לו ושבר יוסף את הקליפות,
 ובפועל לא רק בחיי יעקב לא היה
 השעבוד אלא כל זמן שאחד מן השבטים
 היה קיים לא התחיל השעבוד, וגם
 כשהתחיל השעבוד לא התחילו מיד
 בעבודת פרך, אלא שהם נשתעבדו
 מעצמם קודם בעבור כסף, ואכן שבט
 לוי שלא התפתו לזה לא נפלו לשעבוד.

בשנים הקודמות יודע שהגויים לא פגעו אז כמעט בבני ישראל, אבל כשהתחילו לדבר מפאלסטינע, התחילו הגויים לצעוק ברחובות פולין על בני ישראל 'לכו לפאלסטינע', וע"י זה התחיל האסון, כשבני ישראל התחילו לבעוט ולעבור על השבועות, כדאיתא בגמרא (כתובות קיא.) עה"פ 'השבעתי אתכם בנות ירושלים' (שיה"ש ב, ז), ונתקיים בנו מה שכתוב במדרש, אבל האיין די בכנות ירושלים, בני ישראל אינם אשמים בכל השמד, ואין בני ישראל צריכים לסבול עוד.

וישראל אהב את יוסף כי בן זקונים הוא לו (לו, ג). בתרגום 'בר חכים הוא ליה' ויש להבין מהו הענין של בר חכים הוא ליה.

וברש"י הק' פירש 'כל מה שלמד משם ועבר מסר לו', אבל הלא אין יכולים לומר שעם שאר בניו לא למד את כל התורה, ואי אפשר שיעקב אבינו הרשה לבניו לעבור על עבירה אחת או שלא לקיים מצווה אחת ח"ו, והלא איתא בגמרא (יומא כה:), מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם, אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה, יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה היה, יעקב זקן ויושב בישיבה היה, ואין

על זה האופן, אם לא מסתכלים מה שנעשה לבסוף מחמת כסף, אלא מסתכלים כיצד היה נראה הגלות כל השנים רואים שלא היה מוכרח להיות כן כלל.

וכל זה היה הכוונה של יעקב אבינו מלכתחילה שיוסף הצדיק ישבור את קליפת מצרים, ולא רק לבסוף הזה זאת ברוה"ק, ובמילא זה היה סיבה ראשונה שבני ישראל נתגלגלו וירדו לגלות מצרים, ולא הצרות שיעקב אבינו עבר בעצמו, כי לכתחילה לא רצה יעקב שיהיה הגלות בגדר צרות כלל, אך כשהיה צריך לרדת למצרים כאן התחילו הצרות.

עם כל זאת העתיר יעקב אבינו שלא ירד בשלשלאות של ברזל אלא 'ואת יהודה שלח לפניו' (להלן מו, כח) לתקן לו בית תלמוד, כמו שאמרנו שהגלות היה נראה מאות בשנים, שהתפללו ולמדו ולא התייראו מהגויים ולא דרסו בשבת יהודי שצעק 'שבת', וכשהיו בני ישראל מפוזרים בכל העולם הכניסו את שם ה' ואת התורה הקדושה בכל העולם בתוך הגלות המר, עד שבאו הציונים ימ"ש והעבירו על שמד.

וכל האסון התחיל מהם, ולא כמו שאמרו שאילו נסעו לארץ ישראל היו ניצולים מזה, כי מי שחי

את התורה הקדושה ואינו מעביר את הזמן ואינו מפסיק באמצע הלימוד, זוכה ע"י התורה הקדושה לקבל שכל הישר.

ועל פי זה יש לומר, שהנה המקובלים ושאר האחרונים הפליגו בדבר שלא ללמוד חכמת הקבלה עד אחר שמילא כריסו מהש"ס ופוסקים, וכיוון שיוסף הצדיק היה מתמיד גדול וישב ולמד ולכן מסר לו יעקב סודות התורה, וזהו מה שתירגם אונקלוס 'בר חכים הוא ליה', היינו שהיה מלא רוח חכמה ולא נכנסה בו מעולם רוח שטות, וכיוון שיוסף הצדיק היה בר חכים ואצלו היה תמיד החכמה ולא נכנסה בו מעולם רוח שטות, היה יכול לזכות לסודות התורה. כי לא היה יכול להתערב אצלו השמות והייחודים עם הקליפות, די במה שאין ברירה ואין יכולים חלילה לעצור, על זה אמר הרבי מלובלין זי"ע, אם עושים תשובה קודם הלימוד, אינו עוד בכלל 'ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי', ומה שדברים שבלב אינם הלכה ברורה שהם דברים, כי דברים שבלב יודע רק השי"ת על כן אין יכול להיות זה הלכה ברורה, אבל אנו לומדים את התורה הקדושה ושאר ספרים ואנו יודעים זאת.

והנה יוסף הצדיק היה בזמן הניסיון יחידי בעולם, ולא היה עוד לו

זה מתקבל על הדעת שלא למד יעקב עם בניו כל התורה.

אלא איתא במפרשים שאותם י"ד שנים למד יעקב אבינו סודות התורה, ודברים אלו מסר רק ליוסף, כי זהו עניין של 'ולצנועים חכמה', כדאיתא ברמב"ם (הל' ת"ת פ"ג ה"ג) שאין אדם קונה רוב חכמתו בלילה, והכוונה על סתרי תורה כמו שהיה המנהג אצל כל ישראל שמי למד קבלה התחבא בחצות הלילה ולמד בסתר, כי קבלה נקרא סתרי תורה, וזה התורה תורת אמת מסר רק ליוסף.

וקצת מזה העניין כבר אמרנו בשיעור חורש"י, כי העניין של בר חכים היא ליה הוא, שאם רוצים להדריך אחד על הדרך הישרה, יש ללמוד איתו רבע שעה ספר מוסר, ולעשות רוח של יראת ה' סביבו, ורק אז יוכל להוכיחו ולומר לו, כיצד יכול להיות שתעשה עבירה ותהיה בכלל פושעי ישראל כשאר אחד רואה, ואז כל אחד מישראל יפחד לנפשו כיצד יכול לעשות כדברים האלו, אבל קודם צריך לסוכך עליו בצל של קדושה כדי שיוכל להגיע לשכל הישר.

כי אמרו בגמרא, אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות (סוטה ג.), והרי על משוגעים אין שום קושיות, כי משוגע יכול לאבד חפציו בידיו ולא יתמה עליו שום אדם, אבל אדם שלומד

יודעים כיצד צריך יהודי לאכול, בכל התרשלות מתפילה ומלהשכים בבוקר, והבינוני עושה תמיד חשבון זה ולא נקרא רשע שעה אחת לפני הקב"ה.

וכן מפרשים הצדיקים על המשנה 'האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקים בידו לעשות תשובה', שהנה בדרך כלל על כל עבירה חוץ מהדין שצריך לתת על זה בזה העולם ובעולם הבא, ויש עבירות שנותנים על זה הדין בשני העולמות ובפרט בדברים שבין אדם לחבירו וכדומה, צריך גם לתת חשבון על מה שלא האמין אז שהקב"ה עומד עליו ורואה במעשו, והיה באותו זמן כופר ל"ע, וזהו 'דין וחשבון', אך האומר אחטא ואשוב הוא סימן שאין הוא כופר בה' חלילה, אלא שיצרו מתגבר עליו ל"ע, ולכן אין ספק בדבר שבידו לעשות תשובה.

אך יוסף הצדיק היה בר חכים והיה תמיד מלא בחכמה שבמוח ולכן היה לו מוח שליט על הלב והיה יכול להתגבר, כי אם אדם יודע שהוא יכול לגנוב עשרה מליאן דאלער אבל רגע אחרי כן אוסרים אותו לשלושים שנה, האם היה חפץ בזה, ולכן מי שיש לו מוח שליט על הלב אין שייך במציאות שלא יוכל להתגבר, אבל כדי שיהיה

שום קרוב בעולם, ומה יעשה בחור בן י"ז שנים שיוורד למצרים מקום הקליפות מלאים בזנות, נער יחידי שאינו רואה אב ואם או רבי או מגיד שיעור, ועבר הרבה צרות, והיה יכול לחשוב שבמילא אין אחד מסתכל עליו ואיזה נפק"מ מה יעשה, אך יוסף הצדיק עמד בזה, ואפילו לפי מה דאיתא בגמרא (סוטה לו:), שבאתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון אמר לו יוסף עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם רצונך שימחה שמך מביניהם ורועה זונות יאבד הון, דהיינו שבעת שבא היצר אל האדם ומפתה אותו, צריך לחשוב כיצד ייראה אם לא יתגבר ר"ל שעלול לאבד את כל רכושו, וזה הפשט שימחה שמו מהאורים ותומים שלא יהיה בגדר יהודי חלילה, מכל מקום אם אין לו מוח שליט על הלב אינו יכול להתגבר.

וכמו שהרבי בעל התניא מבאר את העניין של בינוני, שהוא תמיד מוח שליט על הלב ועושה חשבון שלא להיות נקרא רשע שעה אחת לפני הקב"ה, כי אז הוא מופרש ומובדל מהשי"ת ר"ל, וע"ז צריך כל אחד למסור את נפשו, וצריך לדעת כי בכל עבירה שעוברים נהיה מופרד מהשי"ת, בכל דברים בטלים, ובכל 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', בכל אכילה שאין

אעפ"כ המשיך יעקב וישב יעקב בארץ מגורי אביו.

כי אם חלילה סרים פסיעה אחת ומקילים בדבר אחד אזי שנים ומקילים עוד לעשות כך וכך, כגון לדבר שקר או לאכול לשם תאוה או שאר העניינים ח"ו, או להקל שלא ללמוד ולהתפלל בזמן שיכולים, ובפרט בימי חנוכה הקדושים שהבני יששכר והקדושת לוי אומרים שכל העניין של ימי חנוכה הוא 'כי נר מצווה ותורה אור', וכבר דיברנו הרבה מזה, והשי"ת יעזור שנוכה להיות נאה דורש ונאה מקיים.

אך אם יודעים 'ליחמנה במקלות', שאין יכולים לפסוע שום צעד ולהקל אפילו לא פעם אחת, כי אין זה רק פעם אחת, אלא אחד גורר את השני ר"ל ומתדרדרים עד לשאול תחתית, אז יכולים להישאר על דרך הישר.

זה א-לי ואנוהו', אם רוצים להתחזק אצל השי"ת מוכרח להיות 'אלקי אבי וארומנהו', להישאר על הדרך הישן, ולא להקל שום דבר ממה ששמעתי מהרבי או מהמגיד שיעור או מאבי, כי איני בכוח לעשות פשמים לבדי להקל, ומי שסובר שיכול לעשות כן ממילא נהפך לרשע, ואפילו אם אין אחד רואה עליו, אבל בסוף נתגלה כי זמן

המוח שליט על הלב צריך להיות המוח מלא בתורה ויראת שמים, ואז המוח הוא מוח, ואם לא אומר היצר שהוא בעל הבית ח"ו.

ועל פי כל האמור אפשר להבין מדוע כתבה תורה כל יישובי עשו ואלופיו, שלא יחשוב האדם שכל הצדיקים וכל גדולי התורה באה להם העבודה בקל, אלא היו ערים בלילות, הרה"ק הרבי ר' שמעלקע מניקלשבורג זי"ע אחז נר באצבעותיו וכך ישב ולמד, כדי שלא יוכל להירדם חלילה באמצע הלימוד, כי אם יישן יבער לבסוף הנר באצבעותיו ויהיה מוכרח להקיץ משנתו, וכדומה לזה כל מה שהתאמצו אלו שזכו להיות גדולי התורה ועובדי ה' באמת, וכמו שאמר זקני הקדוש הרבי ר' ארון לייב הגדול זי"ע כשצעק לו פעם איזה שייגעץ 'זיד', ענה לו, 'זאל דיין לעבן זיין אזוי גרינג ווי מיר איז גרינג צו זיין א איד' [שחיים יהיו קלים לך כמו שלי קל להיות יהודי].

לכך מנתה תורה כל אלופי עשו, לספר כי מאז שיעקב יצא מהארץ התחיל לשרור הפקרות ובלבול בעולם, והעמיד עשו עולם חשוך עם הרבה רשעים, והיו כולם מסתובבים בעולם, והיה יעקב אבינו אחד שהיה צריך לעמוד נגד כולם,

את הגוי או מצליחים, ואפילו אם לא ייודע לגוי מזה ולא יהיה חילול השם, אזי חוץ מזה שמכל מקום השי"ת יודע שעוברים על גניבת דעת או על גניבה, עוד זאת צריך לזכור כי אין ה' חפץ להרע ה"ו, ולכאורה כיוון שהוא חפץ בטובתנו היה צריך להרשות לנו לגנוב כדי שיהיה לנו טוב יותר, אך רואים שציווה לנו ה' בתורה הקדושה 'לא תגנוב', זהו ראייה שלא זהו התכלית ולא עי"ז אדם מצליח, אדרבה ואדרבה, אם אדם הולך בדרך הישר זוכה לראות סייעתא דשמיא באמת.

וזהו 'ויהי ה' את יוסף', שאפילו כשהיה בבית אדוניו המצרי ויהי איש מצליח לא חשב כי בא מכוחו חלילה, אלא תמיד זכר כי ריבון כל עולמים עוזר לו ומרחם עליו, ולכן זכה 'ויט אליו חסד' (חפר הסיום).

קריאת שמע אינו כלום אצלו, ולדבר דברים בטלים אינם כלום, שקר אינה כלום, ולאט לאט מקל בזה ואח"כ בזה עד שנהיה פושע ישראל.

וזהו 'וישב יעקב בארץ מגורי אביו', שידע שהדרך הוא כמו שמתנהג אביו ואינו יכול לעשות אחרת ממה שלמדני אבא, ולכן כל האלופים של עשו לא נגעו לו כלום, כמו שאדם בריא ייכנס לבית משוגעים לא יהיה נוגע לו מה שכולם עושים שם כי הם משוגעים, כך צריך להסתכל על כל העולם, כי הרי אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות ולולא זאת אין יכולים להיות יהודי חלילה.

ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדוניו המצרי (לט, ב). זהו לימוד לכל יהודי שיש לו עסק עם גויים בעולם, שאין הפשט שאם יכולים לרמות